

Kapusi János (DE TTK, DSZC Bethlen Gábor Közgazdasági Technikum, Tóth Árpád Gimnázium Nemzetközi Érettségi Program):

Kétnyelvű földrajzoktatás a hazai középiskolákban egy kérdőíves felmérés tanulságain keresztül – szaktanári és kutatói szemszögből

Kulcsszavak: idegen nyelvű tantárgyoktatás, kétnyelvű iskolák, középiskolai földrajztanítás, oktatásföldrajzi kutatás, tanárképzés

Hazánk középiskoláiban a kétnyelvű oktatás különböző formáinak jelentős tradíciói vannak. Több mint 120 intézményben működnek két tanítási nyelvű, nemzetiségi és nemzetközi tanrendű programok 10 idegen nyelven. Iskolatípusok, tannyelvek és képzési formák terén meglehetősen színes a paletta, ami közép-európai összehasonlításban is kiemelkedő. Bár a kétnyelvűséget képviselő iskolák népszerűsége ismert, az eredményességüket megalapozó idegen nyelvű tantárgyoktatás eredményei meglehetősen kevés figyelmet kapnak. Különösen igaz ez a földrajz idegen nyelven történő tanításának gyakorlatára, amely mindhárom képzési formában jelen van, de a közoktatást érintő kutatásokban szinte láthatatlan. Jelen vizsgálat egy készülőben lévő, korábban publikált rész kutatásokkal rendelkező doktori dolgozat része, melynek kérdéseit, célkitűzéseit az idegen nyelvű földrajzoktatásban gyakorló tanárként szerzett tapasztalataimra és a témában végzett vizsgálataimra alapozom. A kutatás elsődleges célja az idegen nyelvű középiskolai földrajzoktatás gyakorlatának megismerése és a szaktanári munka eredményességét meghatározó tényezők feltárása. Bár alapvetően oktatásföldrajzi kutatásról beszélünk, a neveléstudományi és tantárgypedagógiai szempontokra is szükség van az idegen nyelvű tantárgyoktatás szerepének értelmezéséhez. Előadásomban az eddigi rész kutatások tanulságain és egy friss kérdőíves felmérés eredményein keresztül kívánom bemutatni a kétnyelvű középiskolai földrajzoktatás helyzetét, hátterét és kihívásait. Az adatgyűjtésre 2022. augusztus 15. és 2023. január 31. között került sor, a földrajzot idegen nyelven tanító középiskolai tanárok (n=73) részvételével, ami területiség, település- és iskolatípus, tannyelv és életkor vonatkozásában is egyenletes eloszlású mintának tekinthető. A felmérés a pedagógiai tevékenységek széles spektrumára kiterjedt. A szaktanári vélemények a legtöbb esetben alátámasztják vagy árnyalják az idegen nyelvű tantárgyoktatás helyzetéről általánosan kialakult képet. A válaszadók döntő többsége szerint a földrajz idegen nyelven tanítása rendkívül motiváló, tanár és tanuló számára egyaránt kihívást jelentő feladat, amely során a szaktárgyi tudás megszerzésén túl széles körű nyelvi fejlesztésre is lehetőség nyílik. Ugyanakkor az idegen nyelvű tantárgyoktatás köznevelésben elfoglalt helyével, a taneszköz-ellátottsággal, a tanárképzés szerepével kapcsolatban megoszlanak a vélemények, sőt a földrajzoktatás gyakorlatát érintő szaktanári tapasztalatok képzéstől és tannyelvtől függően jelentős

különbségeket mutatnak. A kutatás oktatásföldrajzi jelentőségén túlmenően célom, hogy a fenti eredmények publikálásával, az idegen nyelvű földrajztanítás – és általában a tantárgyoktatás – értékeinek és jelentőségének „láthatóvá” tételével egy széles körű diskurzus és hálózatosodás induljon el az érintett intézmények, tanárok, valamint az egyetemi képzőhelyek és egyéb szakmai közösségek részvételével.